

Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam

De Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam richt zich op het uitvoeren van muziek waarin het slagwerk een essentiële functie vervult. De Groep kent - op een kleine kerngroep na - geen permanente bezetting. Per productie wordt een beroep gedaan op een vaste groep musici die de uitvoeringspraktijk van de NSA draagt. De Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam heeft vooral bekendheid gekregen door haar uitvoeringen in zg. grote bezetting: programma's samengesteld uit composities die een groot aantal spelers, een zeer uitgebreid instrumentarium, een lange voorbereidingstijd en een hoge organisatiegraad vergen. Het bestaan van de Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam (sinds 1980) leidde inmiddels tot een tiental nieuwe Nederlandse composities. En de stroom houdt aan.

Keiko Abe, marimba

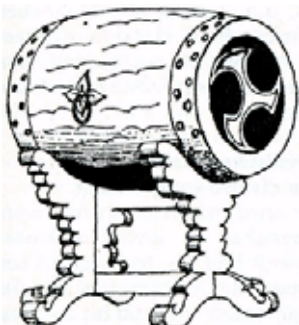
Keiko Abe

De Japanse marimba-speelster Keiko Abe begon een opleiding voor slagwerk, compositie en piano bij diverse vooraanstaande Japanse leraren en zette deze voort aan de Gakugei Universiteit in Tokio. Pas daarna specialiseerde zij zich in het bespelen van de marimba. Haar ongewone vaardigheid op dit instrument inspireerde niet alleen componisten tot het schrijven van werken voor haar, maar ook instrumentbouwers tot het ontwerpen van meer verfijnde marimba's. Zij treedt op als soliste, in kleine ensembles en met symfonie-orkesten, en leidt daarnaast talloze leerlingen op, o.a. aan de Toho Gakuen muziekschool. Het optreden met de Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam is haar eerste optreden in Nederland.

Aziatische muziek van diverse componisten

De onvermoeibare muzikale onderzoeker en uitvinder Henry Cowell had als 18-jarige al een honderdtal composities op zijn naam staan, voordat hij zijn eerste muzikale training kreeg van Charles Seeger aan de Universiteit van Californië, Berkeley. De combinatie van onbevangenheid en een vrijzinnige, typisch Californische achtergrond zijn bepalend voor de anti-academische inslag die zijn vroege werken kenmerkt. Die ongebreidelde experimenteerdrijf heeft Cowell gemeen met figuren als Charles Ives en John Cage: van de eerste werd hij de vurigste pleitbezorger, van de laatste de invloedrijkste leermeester.

Aan het begin van de jaren dertig verbleef Cowell in Berlijn, waar hij via de etnomusicoloog Erich von Hornbostel kennis maakte met Indiase en Javaanse muziek. De resultaten daarvan zijn onder andere te horen in *Ostinato pianissimo* voor twee piano's en slagwerk. Het is gebaseerd op gangbare muzikale structuren in zuidoostaziatische gongspelen: oostinate melodische patronen van beperkte omvang. Cowell geeft elk instrument een eigen patroon met een eigen lengte, zodat het totale klankbeeld voortdurend 'verschuift'. Een extra exotisch tintje wordt eraan verleend door het gebruik van een 'jaltarang', een Indiaas instrument bestaande uit een aantal rijstkometjes van verschillende toonhoogten. Ook in *Pulse*, opgedragen aan John Cage en zijn slagwerkgroep, zijn exotische instrumenten voorgeschreven, zoals Koreaanse templeblocks, Japanse tempelgongs (een soort bronzen kookpotten) en..... remtrommels (uit de autosloop).

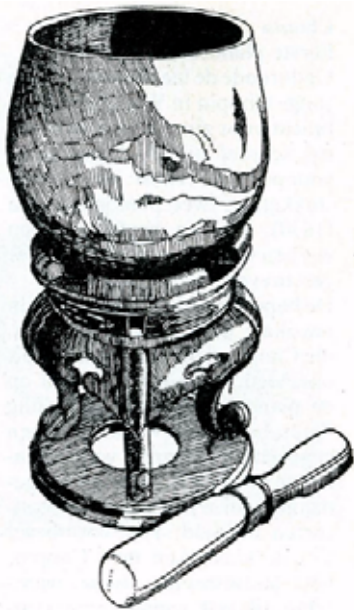

O-daiko, Japan

Een ostinato ritme van 5 maten in een Oosteuropes aandoende 7/8 maat, wordt hier in steeds wisselende combinaties van instrumenten uitgevoerd. Het eindigt in een generaal crescendo. Ook Phillip Lambro heeft een deel van zijn opleiding in Californië gekregen, waar de aanwezigheid van veel oosterse musici menig componist blijvend heeft beïnvloed. Biospheres bestaat uit twee delen, Yin en Yang, waarvan in dit programma alleen het eerste wordt uitgevoerd. Lambro gebruikt een aanzienlijke hoeveelheid slagwerk, waarin metalen klanken overheersen. Er zijn twee lagen in de muziek: een grafisch genoteerde partij voor een Chinese gong, die gedurende het hele stuk in trilling wordt gehouden en als een soort levenslijn door het deel loopt. Daarop geven de overige instrumenten hun sporadische en bedaarde commentaar, bestaande uit onveranderlijke motieven van 4, 5 en 7 tonen.

Over Marimba spiritual van de Japanse componist Minoru Miki is op het moment van schrijven weinig meer bekend dan dat het gaat om een opdrachtwerk voor de Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam, met een marimba solopartij voor Keiko Abe. Ketiak van Akira Nishimura is geïnspireerd op een episode uit de Hindoeïstische verhalencyclus Ramayana; althans op de 'muzikale' vertaling daarvan in Balinese dansdrama's. De 'kecak' (officiële spelling in Bahasa Indonesia) is de spectaculaire rituele apendans, waarin een meerstemmig spreekkoor met verschillende scanderingsen een virtuoos ritmisch complex opbouwt. Hetgeen recentelijk door vele componisten van minimal music letterlijk is nageaapt. Nishimura heeft die als puzzelstukjes in elkaar passende ritmische patronen 'vertaald' naar een percussie-ensemble van voornamelijk velinstrumenten, buisklokken en handpercussie. Halverwege het stuk moeten de spelers ook het vocale model nog even ten beste geven.

De jonge Nederlandse componist Jan Rokus van Rosendaal is meer geboeid door het tempoconcept in Javaanse gamelanmuziek. In deze traditionele hof muziek bestaan composities uit een ongespecificeerd aantal herhalingen van een onveranderlijke melodie. Variatie wordt bereikt door schoksgewijze veranderingen in het tempo, waardoor ook de figuratieve omspelingen van de melodie veranderen. De melodienoten zelf komen daarbij verder uit elkaar te liggen of 'krimpen in'.

Dobachi, Japan

Het meest spannend zijn de overgangen van het ene temponiveau naar het andere, voorbijgaande momenten van muzikale onzekerheid, een wankel ogenblik voor het nieuwe tempo zich 'vestigt'. Van Rosendaels recente stuk Irama (het Javaanse equivalent van temponiveau) gaat vooral over die schakelmomenten. 'In een onherroepelijke gedachten-stroom wordt de luisteraar meegevoerd van beweging naar beweging,' schrijft Leo Samama in de Volkskrant van 11 december. 'Chaos en orde liggen daarbij in eikaars logische verlengde. Chaos als het gevolg van elkaar overlappende temponiveaus; orde als bevestiging van een nieuw tempo.'

HEIN CALIS

Bron: Preludium maart 1984, blz.35-36
 Concert 18 maart 1984 – Grote Zaal (Serie C) - wereldpremière
 Uitvoerenden: Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam olv Jim Gordon (pianist?)
 Auteur: Hein Calis